

det Dampskjoven, hvis Indretning nylig er foreslaaet, og man kan næsten sige begyndt; ligesom det allerede har glædet sig ved Majestætens private Bidrag, saaledes vil det vistnok ogsaa finde Understøttelse baade hos Ministeriet og hos Enhver i sin Kreds, eftersom deres Stilling og Evne kan være.

Men hvad nu det 3die Punkt angaaer, nemlig det Forslag, dog at gjøre en Begyndelse til at frigjøre Arbeidet, da kan jeg rigtignok ikke forstaae, hvorledes Ministeriet og navnlig den ærede Minister enten kunde finde sig tilfredsstillt eller finde sig hindret fra at gaae ind paa noget Saadant ved den gamle Snak fra Magistraten eller Politimesteren, eller hvem det nu var, at det ikke kunde gaae an saa „pludseligt“ at gjøre noget Saadant, det vilde slet ikke hjælpe paa den ene Side, men skade paa den anden. Jeg kan, som sagt, ikke forstaae det; thi det er dog aabenbart, at naar en Forholdsregel engang træder i Kraft, som længe baade har været omtalt og fremstillet som nødvendig og retmæssig, saa kan den ikke siges at indtræde uventet eller pludselig, men jeg kan jo ikke vide, om man har havt en egen Skik i saa Henseende, da man kan lære baade af Bagerfagen og mange andre Sager, idet naar Noget engang skal skee, saa skal det forkyndes 10 eller 20 Aar forud, og naar saa den Tid er udløben, kommer man igjen og fordrer en ny Udsættelse. Paa denne Maade kan der jo imidlertid aldrig være Tale om at afhjælpe den nærværende Dyrtdid eller Arbeidsløshed, men kun om det kolde Raad, at man skal bære Dyrtdiden med Taalmodighed og troste sig med, at det muligvis kan blive bedre i Fremtiden.

Hvad nu navnlig det Forslag fra Arbejderforeningen angaaer dog at frigjøre Arbeidet saa vidt, at enhver Mand ustraffet kan arbejde med sine egne Hænder og lade sig betale for dette Arbeide, da tillod jeg mig paa den grundlovgivende Rigsdag, da Talen var om den Paragraph i Grundloven, som i almindelige Udtryk hjemler Danmarks Folk Næringsfrihed, en fri Udgang til al Næring, forsaavidt ikke det almene Vel skulde forhindre det, eller forsaavidt som det almene Vel ikke skulde gjøre det til Pligt at indskrænke den, at gjøre

det samme Forslag, og uagtet mit Forslag dengang fandt meget Bifald i den store Forsamling, antog man dog ikke, at der var saa stor Grund til at antage det, at man, hvad jeg jo havde ønsket, skulde indføre det i selve Grundloven. Det var nemlig min Betragtning, og min Tanke har siden ikke forandret sig i den Henseende, at der i alle saadanne Paragrapher i Grundloven, hvor en vis virkelig Frihed var lovet, skulde tilføies den ringeste Grad af denne Frihed, som man ansaae for at være gavnlig, saa at der da vilde blive en Grad af Frihed, hvortil man paa det Klarest kunde bevise, at et Menneke i en borgerlig Stilling maatte være berettiget. Jeg havde derfor ønsket, at hvor der lovedes Folket Frihed i Næringsveien, forsaavidt det almene Vel tillod det, skulde være tilføiet, at Ingen idetmindste kunde straffes for det Arbeide, han gjør med sine egne Hænder. Naar nu efter saa mange Aars Forløb Magistraten, Politimesteren eller Gattigdirectionen sige, „at det er for pludseligt, at det ikke kan skee uden at træde Laugsrettighederne for nær, og at det endelig ikke vil føre til Noget“, saa kan det ikke nytte her at indlade sig paa den hele Undersøgelse af dette Spørgsmaal til begge Sider. Man kan jo ikke sige, hvormeget en saadan Frihed i et vist Dødblik vilde blive benyttet, da det jo naturligvis kommer an paa, hvor billige og rimelige Laugsmestrene til den Tid ville være med Arbeidslønnen, og paa den anden Side, hvor kloge Evidene ville være paa deres eget Liv og paa deres Fremtid; om de nemlig vilde benytte denne Frihed til at arbejde paa egen Haand, uden at det var nødvendigt, eller om de ville forholde sig paa en saadan Maade, som i Tidens Længde vilde være den fordeeligste for dem, det er Noget, man aldrig kan forudsee. Men hvad man derimod kan sige og som hverken Politimester, Magistrat eller nogensomhelst Anden kan afbevise, det er, at Staten, ethvert borgerligt Samfund, hvor man, som man jo maa, forbyder Folk at bruge deres Hænder til at stjæle eller at forskaffe sig Livets Ophold paa anden saadan ulovlig Maade, idetmindste maa tillade ethvert Menneke at bruge sine Hænder til nyttigt Arbeide, som det tjener ham bedst, naar